

POSTANOWIENIE

Dnia 25 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania A. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o zastosowanie polskiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 października 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od ubezpieczonej na rzecz pozwanego kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 21 października 2015 r. oddalił apelację A.S. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 11 września 2014 r. oddalającego odwołanie ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 21 sierpnia 2013 r. stwierdzającej, że do ubezpieczonej od dnia 1 czerwca 2013 r. ma zastosowanie ustawodawstwo polskie.

Sąd Apelacyjny zauważył, że w sprawie nie był sporny fakt zawarcia umowy o pracę z pracodawcą słowackim, treść tego dokumentu, a także jednocześnie wykonywanie przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie kraju.

Dalej Sąd odwoławczy stwierdził, że organ rentowy (ani sąd pierwszej instancji) nie ma uprawnień do oceny ważności umowy o pracę, jaka została zawarta ze słowackim przedsiębiorcą. Natomiast Sąd Okręgowy zasadnie ważył, czy zatrudnienie na Słowacji nie ma marginalnego charakteru. Uwzględniając wysokość wynagrodzenia (40 euro miesięcznie) trafnie uznał, że praca za granicą ma charakter marginalny w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE. L. 284 z dnia 30 października 2009 r., dalej jako rozporządzenie nr 987/2009), gdyż wymagała ona niewielkiego nakładu czasu, jak też nie przynosiła znaczącego ekonomicznie dochodu. Wobec tego brak było podstaw do zastosowania ustawodawstwa słowackiego w stosunku do ubezpieczonej, która jednocześnie prowadziła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność gospodarczą.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła A. S., zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, tj. art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009 przez jego błędną wykładnię i zdefiniowanie pracy marginalnej jako pracy wykonywanej przez 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro, podczas gdy w przepisach nie występuje definicja pracy marginalnej.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołując się na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie posługuje się podstawą uzasadniającą przyjęcie jej do rozpoznania. Jak wiadomo przesłanki otwierające drogę do merytorycznego

rozpoznania sprawy wymienia art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. Skarżący wybrał jedną z nich i ulokował w treści art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. (istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości). W ten sposób wyznaczył ramy badawcze przedsądu. Oparcie wniosku na tej podstawie jest zasadne wówczas, gdy istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Oznacza to, że przepis nie doczekał się jeszcze wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które skarżący powinien przytoczyć (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Skarżącego obciążał obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522). W tej kwestii skarga widzi potrzebę wykładni, gdyż obowiązujące przepisy prawa nie definiują pojęcia pracy marginalnej, a jedyna próba jej zdefiniowania (Praktyczny poradnik dotyczący ustawodawstwa mającego zastosowanie w UE opracowany przez Komisję Administracyjną ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego) posługuje się zaledwie kryterium 5% regularnego czasu pracy i jego całkowitego wynagrodzenia.

Zaprezentowana argumentacja nie przekonuje o potrzebie merytorycznego rozpoznania sprawy, nawet wówczas gdy uwzględni się sugerowane wątpliwości. Przede wszystkim w sprawie wiążą okoliczności faktyczne ustalone w toku postępowania przed sądem powszechnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), które mają znaczenie podczas przedsądu. Istotne w tej mierze pozostaje spostrzeżenie, iż wnioskodawczyni zwróciła się do organu rentowego o ustalenie tymczasowego ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy wydając decyzję zwrócił się także do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, informując o tymczasowym ustaleniu polskiego ustawodawstwa (*vide* akta ZUS k. 4). Słowacki organ ubezpieczenia nie wniósł sprzeciwu. Skarga kasacyjna nie neguje opisanych wyżej zdarzeń. Ma to w sprawie takie znaczenie, że instytucja

miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie, może powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 i art. 14 rozporządzenia nr 987/2009. Wątpliwości tych nie może rozstrzygać sama, lecz jest zobligowana do uruchomienia specjalnej procedury (opisanej w rozporządzeniu nr 987/2009) i zwrócenia się do instytucji ubezpieczeniowej drugiego państwa członkowskiego. Jednak do czasu usunięcia tych rozbieżności wykorzystano instytucję określenia tymczasowego ustawodawstwa, co w sprawie ma kardynalne znaczenie, gdyż otwiera to drogę do uzyskania stanowiska instytucji miejsca wykonywania pracy najemnej (w tym wypadku). Z ustaleń sądu wynika, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie zgłosiła sprzeciwu względem ustalonego ustawodawstwa miejsca zamieszkania. Z drugiej strony ubezpieczony nie przedstawił dowodu wystąpienia do słowackiej instytucji ubezpieczenia społecznego (w myśl art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009) i nie uzyskał poświadczenia na formularzu A – 1. Z kolei ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego. Dokument A – 1, to europejskie potwierdzenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu w kraju UE, innym niż stałe miejsce zamieszkania (por. wyrok TSUE z dnia 26 stycznia 2006 r., C – 2/05, LEX nr 226253).

Zaprezentowane uwagi uwypuklają, że proponowane w skardze kwestie, dotyczące przyjęcia jej do rozpoznania, nie mają *de facto* jurydycznego znaczenia, skoro procedura ustalenia właściwego ustawodawstwa między instytucjami krajów UE nie napotkała przeszkód, a propozycja polskiego organu emerytalnego nie spotkała się z opozycją instytucji miejsca wykonywania pracy, która – zakładając hipotetycznie – mogła zaoponować przeciwko stwierdzeniu pracy marginalnej, albo wydać ubezpieczonemu formularz A – 1. Przyjęty paradygmat postępowania wyklucza domniemanie konieczności wykładni przepisów prawa, budzących poważne wątpliwości. Taki scenariusz nie realizuje się w stanie faktycznym sprawy, skoro instytucje ubezpieczenia społecznego krajów UE nie prezentują sprzecznych stanowisk. Stąd wskazana we wniosku podstawa nie okazała się celna. Potwierdzeniem zaprezentowanych wyżej poglądów jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15 (niepubl.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania w oparciu o przepisy art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).